

واکاوی عوامل موثر بر توسعه بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان

سمیه امیری کچمی^۱، شهلا چوبچیان^{۲*} و حسن صدیقی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۶ آبان ۱۳۹۶

تاریخ دریافت: ۱۰ آبان ۱۳۹۵

چکیده

بخش کشاورزی و فعالیتهای مربوط به آن، دارای ویژگیهای خاصی است، که آن را به شدت در معرض خطرات و آسیبهای متعدد و غیر قابل پیشبینی و در نتیجه خسارات و مشکلات بی شماری قرار می دهد. مدیریت ریسک در این میان از اهمیت بسزایی برخوردار است، یکی از ابزارهای مدیریت ریسک در بخش کشاورزی، بیمه محصولات کشاورزی است. برای حل مشکلات بی شمار کشاورزان، بیمه بهترین سازوکار است. هدف از پژوهش حاضر "واکاوی عوامل موثر بر توسعه بیمه محصولات باغی (خرما و پرتقال) جنوب استان کرمان" می باشد. ابزار جمع آوری دادهها پرسشنامه و جامعه آماری نیز شامل باغداران (نخل و پرتقال) جنوب استان کرمان (شهرستان جیرفت و کهنوج) به تعداد ۲۰۲۲ نفر بود، حجم نمونه ۳۲۴ نفر محاسبه شد و برای انتخاب نمونههای تحقیق از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شد. همچنین پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ به دست آمد. نتایج رگرسیون خطی نشان داد که از بین متغیرهای مورد مطالعه چهار متغیر عوامل اقتصادی، دانش کشاورز در رابطه با بیمه محصولات باغی، نگرش کشاورز نسبت به بیمه محصولات باغی و میزان خطرپذیری کشاورز به ترتیب بیشترین تاثیر را در توسعه بیمه محصولات باغی داشته اند، که در مجموع ۵۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق تبیین شد. با توجه به اینکه عامل اقتصادی مهمترین عامل در توسعه بیمه محصولات باغی شناخته شد، پیشنهاد می شود که در مقدار غرامت پرداختی جهت محصولات باغی تجدید نظر گردد و غرامت مشخص شده در قرارداد را به موقع به کشاورزان پرداخت نمایند، همچنین با توجه به مشاهدات میدانی شایان ذکر است که اکثر کشاورزان از وامهای کشاورزی اطلاع نداشتند، لذا در جهت آگاهی هر چه بیشتر کشاورزان در این زمینه باید اقدام عاجل صورت گیرد و دولت نیز در این زمینه میتواند نقش پر رنگی ایفا نماید.

کلمات کلیدی: بیمه، محصولات باغی، کشاورزان، خسارت، بلایای طبیعی

۱- دانشجوی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
۲- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
۳- دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
(* نویسنده مسئول: shchoobchian@modares.ac.ir)

مقدمه

ایران در نقطه‌ای از جهان واقع شده است که در معرض انواع بی‌شماری از خطرات طبیعی قرار دارد، به طوری که از ۴۰ نوع بالای ثبت شده در جهان، ۳۱ نوع آن در کشور ایران رخ می‌دهد و آن را در زمره‌ی، ۱۰ کشور نخست بلاخیز جهان قرار داده است. این امر موجب بروز خسارات سالیانه قابل توجهی به بخش کشاورزی می‌شود. تغییرات آب‌وهوایی در سطح جهان نیز در سال‌های اخیر بر بخش کشاورزی اکثر کشورها از جمله ایران تأثیرات زیادی گذاشته و ریسک‌هایی را بر آن تحمیل نموده است (شعبانعلی فمی و کرانی، ۱۳۹۲). این خطرها صرف نظر از آنکه سودآوری فعالیت تولید در بخش کشاورزی را در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی کاهش می‌دهد، دستیابی به اهداف توسعه کشاورزی را نیز با چالشی بزرگ مواجه می‌کند (نجف‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۸). فعالیت در بخش کشاورزی به علت اتکای زیاد به طبیعت و وابستگی آن به عوامل و شرایط جوی و محیطی، فعالیتی همراه با ریسک محسوب می‌شود از این رو بقا و دوام فعالیت‌های تولیدی در این بخش نیازمند حمایت‌های جدی از تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران این بخش است. در بین سیاست‌های مختلف حمایتی، بیمه محصولات کشاورزی به عنوان راه حل مفید و مناسب جهت مقابله با این خطرات همواره مورد توجه و تأکید بوده است. بیمه محصولات کشاورزی به کشاورزان کمک می‌کند تا به منظور کاهش ریسک، بهترین برنامه‌های مدیریتی و استراتژی‌های پایدار را به کار ببرند (هاگ و همکاران^۱، ۲۰۰۳).

بیمه محصولات کشاورزی در از بین بردن خطرات نقشی ندارد. بلکه به منظور سرشکن کردن خطر در طول زمانهای مختلف بکار گرفته می‌شود. سرشکن کردن خطر در طول زمان به این شکل صورت می‌گیرد که کشاورز با پرداخت حق بیمه، زیان ناشی از وقوع خطر را در طول زمان تقسیم می‌کند. به این دلیل حق بیمه را قیمت تأمین و ایجاد امنیت برای کشاورزی نیز نامیده‌اند.

شایان ذکر است که استان کرمان جهت کمک رسانی به تولید و خود کفایی محصولات اساسی کشاورزی در کشور نقش ارزنده‌ای ایفا مینماید، بطوریکه سطح محصولات باغی در جنوب استان کرمان ۸۲۶۵۰/۷۹ هکتار است و رتبه جنوب استان کرمان در کشور هشت می‌باشد. این در حالیست که از ۳۰۸۶۴/۲۹ هکتار سطح زیر کشت خرما تنها ۱۵۲۲۳ هکتار بیمه شده که ۴۹ درصد از باغات خرماي جنوب بیمه شده است، و این ارقام در خصوص پرتقال از ۲۲۹۰۹/۰۸ هکتار، تنها ۲۷۸۸ هکتار سطح بیمه شده می‌باشد، که حدود ۱۲ درصد هم از باغات پرتقال جنوب کرمان را شامل میشود (صندوق بیمه محصولات کشاورزی، ۱۳۹۵). لذا این تحقیق در صدد آن است تا عوامل موثر بر توسعه بیمه محصولات باغی در جنوب استان کرمان را شناسایی نموده راهکارهای موثر جهت بیمه محصولات مورد نظر و گسترش نظام بیمه محصولات باغی در مناطق روستایی را ارائه نماید. بسیاری از صاحب‌نظران و محققان از بیمه محصولات کشاورزی حمایت کرده اند که در ادامه به برخی از آنها اشاره میشود:

احمدآبادی (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای به بررسی عوامل موثر بر پذیرش بیمه گندم‌کاران شهرستان خدابنده پرداخته

است. نتایج این مطالعه نشان داد که داشتن زمین بیشتر، سطح نگرش و سطح تحصیلات از مهم‌ترین عوامل موثر بر پذیرش بیمه است، و پیشنهاد می‌کند به منظور افزایش مشارکت در پذیرش بیمه بر اساس میزان تحصیلات و دانش کشاورزان و تجربیات بزرگ‌مالکان راه کارهایی در منطقه تدوین گردد. یافته‌های پژوهش راستگو (۱۳۸۲) با عنوان عوامل موثر در توسعه بیمه محصولات راهبردی کشاورزی در شهرستان خدابنده نشان داد سه متغیر: سطح زیر کشت، تعداد دفعات اخذ وام و مقدار زمین به عنوان متغیرهای پیش‌بینی کننده متغیر وابسته وارد معادله رگرسیون شدند. این سه متغیر در مجموع ۷۶ درصد تغییرات توسعه بیمه محصولات راهبردی را پیش‌بینی می‌کنند.

نادری‌مه‌دی و همکاران (۱۳۹۳) عوامل موثر بر توسعه بیمه‌گندم را در شهرستان همدان مورد بررسی قرار دادند، نتایج بررسی نشان داد که پرداخت نشدن غرامت، پوشش ندادن تمام خطرات، بازدید به موقع کارشناسان بیمه از خسارت، برخورد کارکنان بیمه هنگام عقد قرارداد بیمه، هماهنگی بین کارکنان مرکز خدمات کشاورزی و کارکنان بیمه و رضایت از غرامت پرداخت شده و پرداخت غرامت توسط صندوق بیمه کشاورزی جزء مهم‌ترین عوامل موثر بر توسعه بیمه‌گندم است.

میوز و ویور^۱ (۲۰۰۶)، در مطالعه ای در آمریکا رضایت ۱۶۵۰ بیمه‌گذار را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که عوامل مؤثر بر رضایتمندی بیمه‌گذاران، به ترتیب اهمیت عبارتند از: اطمینان به کیفیت خدمات ارائه شده، قابلیت درک و وضوح اطلاعات عرضه شده، توجه کافی به نیازهای بیمه‌گذاران، دشواری‌های موجود در واحدهای خدمت‌رسانی مشتریان، اعتماد به حفاظت از اطلاعات شخصی، رویکرد انفرادی، اطمینان کامل به شرکت بیمه، زمان لازم برای حل کردن مسأله، کیفیت و سودمند بودن مشورت.

پژوهشی که توسط (چنج^۲، ۲۰۱۰) با هدف تجزیه و تحلیل محدودیت‌های توسعه بیمه کشاورزی در استان جیلین در چین اجرا شد، نشان داد که ناآگاهی کشاورزان از بیمه کشاورزی و نداشتن دانش کافی در این خصوص و همچنین نداشتن حمایت‌های مالی کافی از صنعت بیمه از جمله مهم‌ترین دلایل توسعه نیافتن بیمه کشاورزی در جامعه مطالعه شده بود.

نتایج مطالعه (یانگ و ویو^۳، ۲۰۰۸) در خصوص انگیزه‌ها و مشوق‌های مالی جهت توسعه بیمه کشاورزی، بیانگر آن است که متغیر سرعت پرداخت غرامت بیش‌ترین نقش را در این خصوص داشت.

(انجولراس و سنتیز^۴، ۲۰۰۸) جهت بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در کشور فرانسه از تابع لجستیک استفاده کردند. این عامل‌ها به ویژگی‌های اقتصادی و مالی، فردی، کشاورزی و جغرافیایی تقسیم شدند. در بین عامل‌های اقتصادی و مالی، تنها متغیر درآمد در هر هکتار، متغیرهای سطح زیر کشت و کشت اختصاصی

1-Muze Vever

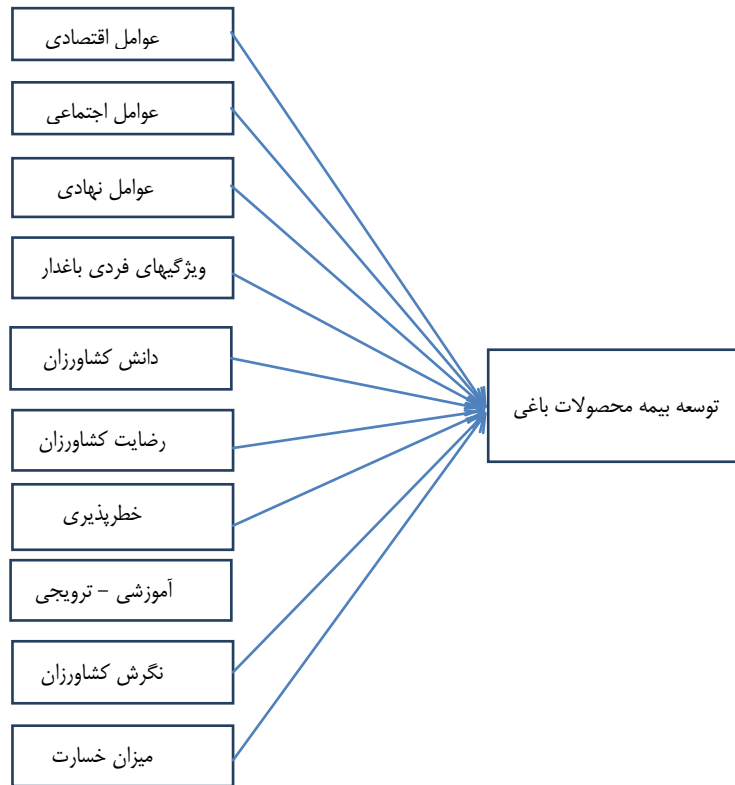
2-cheng

3-Yang and Wei

4-Enjolra and Sentis

(تک‌کشتی)، اثر معنی‌داری بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی داشت.

با توجه به مطالعات صورت گرفته و مطالعات میدانی محقق چارچوب مفهومی تحقیق حاضر به شکل (۱) ارائه شد.

شکل ۱- چارچوب مفهومی تحقیق

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر مبتنی بر روش توصیفی - همبستگی بوده است و با هدف واکاوی عوامل موثر بر توسعه بیمه محصولات باغی (خرما و پرتقال) در جنوب استان کرمان انجام گرفت. در این پژوهش، ویژگی‌ها و شرایط باغداران بیمه‌گذار نظیر ویژگی‌های فردی، اقتصادی، اجتماعی، ترویجی - آموزشی، دانش، میزان رضایت باغداران از بیمه محصولات باغی، نگرش باغداران نسبت به بیمه محصولات کشاورزی، میزان خسارت عوامل طبیعی در منطقه مورد نظر و خطرپذیری باغداران بررسی و مقایسه شد تا عوامل اصلی توسعه بیمه محصولات باغی مشخص شود. در این تحقیق، دو دسته متغیر بررسی شده است. الف) متغیرهای پیش‌بین که در این تحقیق عبارتند از: متغیرهای فردی، اقتصادی، اجتماعی، ترویجی - آموزشی، دانش، میزان رضایت باغداران از بیمه محصولات باغی، نگرش باغداران نسبت به بیمه محصولات کشاورزی، میزان خسارت عوامل طبیعی در منطقه مورد نظر و خطرپذیری باغداران که در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱- سازه‌های تحقیق و گویه‌های تشکیل دهنده آن‌ها

سطح سنجش	گویه‌ها	سازه‌های تحقیق	سطح سنجش	گویه‌ها	سازه‌های تحقیق		
ترتیبی	میزان غرامت مشخص شده برای بیمه محصولات کشاورزی	عوامل اقتصادی	ترتیبی	میزان مشارکت کشاورزان در خصوص بقای بیمه محصولات باغی	سازه‌های تحقیق		
ترتیبی	تامین اعتبارات لازم برای جبران خسارت		ترتیبی	اطمینان به کیفیت خدمات بیمه ارائه شده به کشاورزان در خصوص بیمه و جلب نظر آنها			
ترتیبی	توان مالی کشاورز		ترتیبی	اعتماد به حفاظت از اطلاعات شخصی توسط کارشناسان بیمه و مروجان			
ترتیبی	میزان حمایت دولت		ترتیبی	اطمینان کامل به شرکت بیمه در خصوص میزان غرامت دریافتی و پرداختی			
ترتیبی	میزان دریافت یارانه		ترتیبی	انجام تعهدات داده شده به کشاورز			
ترتیبی	میزان پس‌انداز		ترتیبی	میزان شرکت در جلسات در مزرعه یا مساجد در خصوص بیمه			
ترتیبی	پرداخت نشدن غرامت		ترتیبی	میزان بازدید از فعالیت‌های مراکز صندوق بیمه			
ترتیبی	عملکرد صندوق بیمه در بهبود کیفیت انجام تعهدات و ارائه خدمات به مشتریان		ترتیبی	هماهنگی بین کارکنان مرکز خدمات کشاورزی و کارکنان بیمه			
ترتیبی	پوشش ندادن تمام خطرات		عوامل فرهنگی	ترتیبی		میزان مهارت کشاورزان در خصوص فعالیت‌های بیمه	سازه‌های تحقیق
ترتیبی	بازدید به موقع کارشناسان بیمه از خسارت			ترتیبی		دفعات شرکت در کلاس‌های ترویجی - آموزشی در خصوص بیمه محصولات	
ترتیبی	برخورد کارکنان بیمه هنگام عقد قرارداد بیمه	ترتیبی		میزان کیفیت و سودمندی کلاس‌های ترویجی - آموزشی در خصوص بیمه محصولات			
ترتیبی	هماهنگی بین کارکنان مرکز خدمات کشاورزی و کارکنان بیمه	ترتیبی		استفاده از مجلات و نشریات ترویجی و آموزشی در خصوص بیمه محصولات			
ترتیبی	سهولت امور اداری در قراردادهای بیمه	ترتیبی		استفاده از فیلم‌های آموزشی در خصوص بیمه محصولات			
ترتیبی	آگاهی از اهداف بیمه	ترتیبی		میزان ارتباط کشاورز با مروجان در خصوص فعالیت‌های بیمه محصولات			
ترتیبی	آشنایی با سودمندی بیمه	ترتیبی		میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق شرکت در کلاس‌ها و دوره‌های ترویجی و آموزشی در خصوص بیمه محصولات			
ترتیبی	دانش کافی در خصوص فعالیت‌های بیمه محصولات کشاورزی	ترتیبی		میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق رهبران و مطلعین روستایی			
ترتیبی	آشنایی با شرایط و ضوابط تامین خسارت بیمه	ترتیبی		میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق برنامه‌های تلویزیون و رادیویی			
ترتیبی	آگاهی از فواید بیمه	ترتیبی		میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق موبایل و شبکه‌های مجازی			
ترتیبی	آگاهی کشاورزان از نحوه بیمه کردن محصولات کشاورزی	ترتیبی	میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق نشریات و مجلات				

ادامه جدول ۱- سازه‌های تحقیق و گویه‌های تشکیل دهنده آن‌ها

سازه‌های تحقیق	گویه‌های تشکیل دهنده	سطح سنجش	سازه‌های تحقیق	گویه‌های تشکیل دهنده	سطح سنجش
میزان رضایت باغداران از فعالیت‌های بیمه	رضایت از خسارت تعیین شده توسط کارشناسان بیمه	ترتیبی	توجه باغداران نسبت به فعالیت‌های بیمه	رضایت از نحوه برخورد کارشناسان بیمه هنگام عقد قرارداد بیمه	ترتیبی
	رضایت از سرعت پرداخت غرامت توسط بیمه	ترتیبی		رضایت از مقدار غرامت پرداختی	ترتیبی
	رضایت از میزان تحت پوشش قرار دادن تمام خطرات بیمه	ترتیبی		رضایت از در دسترس بودن کارشناسان و خدمات بیمه	ترتیبی
	رضایت از پرداخت به موقع غرامت	ترتیبی		رضایت از بازدید به موقع کارشناسان بیمه از خسارت وارد شده	ترتیبی
	رضایت از بازدید به موقع کارشناسان بیمه از خسارت وارد شده	ترتیبی		رضایت از توانایی شناسایی میزان خسارت وارد شده	ترتیبی
	رضایت از اطلاع‌رسانی کارشناسان بیمه در خصوص جلوگیری از بلایا و بیمه کردن به موقع محصولات	ترتیبی		رضایت از هماهنگی مرکز خدمات و کارکنان بیمه	ترتیبی
	رضایت از عملکرد بیمه محصولات کشاورزی	ترتیبی		رضایت از قوانین و مقررات	ترتیبی
	رضایت از قوانین و مقررات	ترتیبی		سیل	ترتیبی
	سیل	ترتیبی		زلزله	ترتیبی
	زلزله	ترتیبی		رانش زمین	ترتیبی
	رانش زمین	ترتیبی		تگرگ	ترتیبی
	تگرگ	ترتیبی		بادزدگی	ترتیبی
	بادزدگی	ترتیبی		باران‌های فصل برداشت	ترتیبی
	باران‌های فصل برداشت	ترتیبی		سرمازدگی	ترتیبی
سرمازدگی	ترتیبی	خشکسالی	ترتیبی		
خشکسالی	ترتیبی	طوفان	ترتیبی		
طوفان	ترتیبی				

مأخذ: یافته‌های تحقیق (شایان ذکر است که گویه‌های مذکور از مرور منابع و مطالعات میدانی محققان مستخرج می‌باشد).

ب) متغیر ملاک، که در پژوهش حاضر توسعه بیمه محصولات باغی است. متغیرهای یک پژوهش باید قابلیت سنجش و اندازه‌گیری داشته باشند، پس در صورتی که قابل اندازه‌گیری به صورت مستقیم نباشند باید آنها را به شاخص‌ها و مفاهیم عینی‌تر تبدیل کرد تا بتوان آنها را اندازه‌گیری کرد. در غیر این صورت، امکان سنجش و اندازه‌گیری آنها وجود ندارد و نمی‌توان فرضیه‌های تحقیق را ارزیابی کرد (گودوین^۱، ۱۹۹۳). در این پژوهش برای سنجش متغیر ملاک از روش شاخص‌سازی استفاده شده است. برای اندازه‌گیری سطح توسعه بیمه به عنوان شاخص ترکیبی، از دو شاخص سطح توسعه بیمه محصولات باغی و تنوع محصولات بیمه شده استفاده شد. نحوه‌ی محاسبه شاخص سطح بیمه و تنوع محصولات بیمه شده آورده شده است:

$$(۱) \quad ۱۰۰ \times \frac{\text{سطح کل بیمه شده خرما و پرتقال}}{\text{سطح کل زیر کشت خرما و پرتقال}} = \text{شاخص سطح بیمه شده پرتقال و خرما}$$

$$(۲) \quad ۱۰۰ \times \frac{\text{سطح محصول بیمه شده}}{\text{سطح محصول کشت شده}} = \text{شاخص تنوع بیمه}$$

$$(۳) \quad \frac{\text{شاخص بیمه شده خرما و پرتقال} + \text{شاخص تنوع بیمه}}{2} = \text{شاخص ترکیبی توسعه بیمه}$$

در این تحقیق، بیمه‌گذاران باغدار جنوب استان کرمان در سال زراعی ۱۳۹۴ - ۱۳۹۵ به عنوان جامعه آماری پژوهش در نظر گرفته شده است. تعداد جامعه آماری ۲۰۲۲ نفر بوده است. برای تعیین حجم نمونه در این تحقیق، پس از اجرای یک پیش‌آزمون برای ۳۰ نفر از باغداران در جامعه مشابه جامعه آماری از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد. به این ترتیب، حجم نمونه ۳۲۴ نفر محاسبه شد (جدول ۲).

جدول ۲- جامعه آماری و نمونه

شهرستان	تعداد باغداران بیمه‌گذار	تعداد نمونه
جیرفت	۱۷۴۷	۲۸۰
کهنوج	۲۷۵	۴۴
جامعه آماری	۲۰۲۲	-
نمونه	-	۳۲۴

یافته‌های تحقیق

برای انتخاب نمونه‌های تحقیق از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد، پس از تدوین و تنظیم پرسشنامه، بررسی مقدماتی روی آن صورت گرفت و پایایی ابزار سنجش این پژوهش، پس از روایی سنجی توسط اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، از طریق آزمون آلفای کرونباخ بررسی شد و میزان آلفا برای قسمت‌های مختلف پرسشنامه بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۷ به دست آمد (جدول ۳).

همچنین به منظور توصیف میزان توسعه بیمه محصولات باغی در جنوب استان کرمان، از شاخص ناموزون

موريس استفاده شد. در این روش نحوه تبدیل امتیازات کسب شده به پنج سطح بدین شرح برآورد می‌شود. ساختار کلی مدل مورد استفاده به شرح ذیل است:

$$y_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}} \quad (۴)$$

زام؛ در واحد i شاخص ناموزون برای متغیر Y_{ij}

زام؛ واحد i ام در متغیر X_{ij}

i ام؛ حداقل مقدار X_{\min}

i ام؛ حداکثر مقدار X_{\max}

شاخص اصلی توسعه در این مدل عبارت است از:

$$D.I. = \frac{\sum_{i=1}^n y_{ij}}{n} \quad (۵)$$

جدول ۳- مقادیر آلفای کرونباخ

ردیف	متغیرها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	تفسیر
۱	عامل اجتماعی	۷	۰/۸۲	خوب
۲	عامل اقتصادی	۶	۰/۷۹	قابل قبول
۳	عامل ترویجی - آموزشی	۱۵	۰/۷۶	قابل قبول
۴	عامل نهادی	۷	۰/۸۷	خوب
۵	عامل دانش	۶	۰/۷۰	خوب
۶	عامل میزان رضایت از فعالیتهای بیمه	۱۳	۰/۸۳	خوب
۷	عامل نگرش کشاورزان نسبت به بیمه	۱۸	۰/۸۳	خوب
۸	عامل میزان خسارت در منطقه	۱۱	۰/۷۰	قابل قبول
۹	عامل میزان خطرپذیری کشاورز	۶	۰/۸۶	خوب

منبع: یافته‌های تحقیق

که n تعداد شاخص‌ها و متغیرهای مورد مطالعه است و D.I. شاخص اصلی ضریب توسعه بوده، که مقدار آن بین صفر تا یک متغیر است؛ هر چه مقدار D.I. بیشتر باشد، نشان دهنده‌ی درجه‌ی توسعه‌یافتگی بالاتر و هر چه مقدار آن کمتر باشد نشان دهنده‌ی درجه‌ی توسعه‌ی کمتر است. سپس مقدار بدست آمده را ضریب صد می‌کنیم. براین اساس ۸۰-۱۰۰ توسعه یافته، ۶۰-۷۹ تاحدی توسعه یافته، ۴۰-۵۹ متوسط، ۲۰-۳۹ تاحدی توسعه نیافته و ۰-۱۹ توسعه نیافته محسوب می‌شوند (الله یاری، ۲۰۱۰).

نتایج

یافته‌های حاصل از آمار توصیفی نشان داد که میانگین سنی افراد مورد مطالعه حدود ۵۲ سال بود. کمترین سن ۲۴ سال و بیشترین سن ۹۱ سال بوده، حدود ۵۴ درصد از پاسخگویان در بازه‌ی سنی ۴۰ تا ۶۰ سال (مسن) و حدود ۲۲ درصد هم در بازه‌ی ۶۰ تا ۸۰ سال سن و حدود ۶ درصد هم در بازه‌ی ۸۰ تا ۱۰۰ سال سن داشتند. در نتیجه بیشترین افراد جامعه آماری ما را افراد مسن تشکیل داده‌اند. از مجموع ۳۲۴ پاسخگوی مورد بررسی در این پژوهش، ۲۴۵ نفر مرد و ۷۹ نفر زن بودند. این تفاوت عمده به این دلیل است که مردان بیشتر کار کشاورزی می‌کنند، بنابراین در برنامه‌ریزی برای برنامه‌های توسعه بیمه محصولات باغی باید به ویژگی‌های آن‌ها توجه کرده و برنامه‌ها با توجه به جنسیت موجود در جامعه اجرا گردد. طبق اطلاعات به‌دست آمده از پاسخگویان، میانگین سابقه فعالیت‌های کشاورزی آن‌ها حدود ۲۸ سال بود. نتایج توزیع فراوانی در بین پاسخگویان نشان داد که ۳۵/۵ درصد از افراد دارای سابقه کمتر از ده سال هستند، همچنین بیشترین و کمترین سابقه در بین آن‌ها به ترتیب ۸۰ و ۴ سال است. اطلاعات به دست آمده از پاسخگویان نشان داد که میانگین سابقه بیمه محصولات کشاورزی ۷/۵۷ سال (حدود ۸ سال) بود. کمترین و بیشترین سابقه بیمه محصولات کشاورزی به ترتیب ۱ و ۱۸ سال بود، توزیع فراوانی در بین پاسخگویان نشان داد که ۷۴/۴ درصد از افراد محصولات کشاورزی خود را بین ۱ تا ۱۰ سال بیمه کرده‌اند. این امر به دلیل این است که بیشتر کشاورزان در چند سال اخیر به بیمه محصولات خود روی آورده‌اند.

توزیع فراوانی کشاورزان از لحاظ سطح تحصیلات نشان داد که بیشترین فراوانی به طبقه سطح تحصیلات راهنمایی با ۹۴ نفر ۲۸/۹ درصد جامعه اختصاص دارند و تنها ۲۱ نفر از افراد در طبقه فوق لیسانس قرار داشتند و ۲۲/۲ درصد افراد هم بی‌سواد بودند، با توجه به اینکه متغیر دانش به عنوان یک عامل مهم و موثر برای توسعه بیمه محصولات باغی کشاورزی می‌باشد، بنابراین انتظار می‌رود با افزایش سطح تحصیلات وضعیت بیمه محصولات کشاورزی بهبود یابد. از لحاظ آموزش و شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی نیز ۳۹/۲ درصد از افراد تاکنون در کلاس‌های آموزشی ترویجی در رابطه با بیمه محصولات کشاورزی شرکت نکرده‌اند که نیازمند برگزاری دوره‌های مناسب می‌باشد که، عوامل مختلفی مثل مناسب بودن محتوا با نیاز کشاورزان، محل برگزاری کلاس، زمان، امکانات و احساس نیاز به شرکت در این کلاس‌ها توسط کشاورزان همگی می‌بایست در اولویت تصمیم‌گیری در خصوص برگزاری این کلاس‌ها قرارگیرد. طبق اطلاعات به دست آمده از کشاورزان، توزیع فراوانی مالکیت آن‌ها به گونه‌ای بوده است که ۹۰/۸ درصد از کشاورزان دارای باغهایی با مالکیت شخصی بوده‌اند، این امر نشان‌دهنده این است که بیشتر افراد بر امور کشاورزی خود تسلط دارند و فرد به تنهایی در مورد امور کشاورزی خود تصمیم‌گیری می‌کند. با توجه به اینکه باغ‌داری در این منطقه مسبوق به سابقه است، کشاورزان اکثراً مالک باغها بوده و اجاره کاری کمتر در منطقه به چشم می‌خورد.

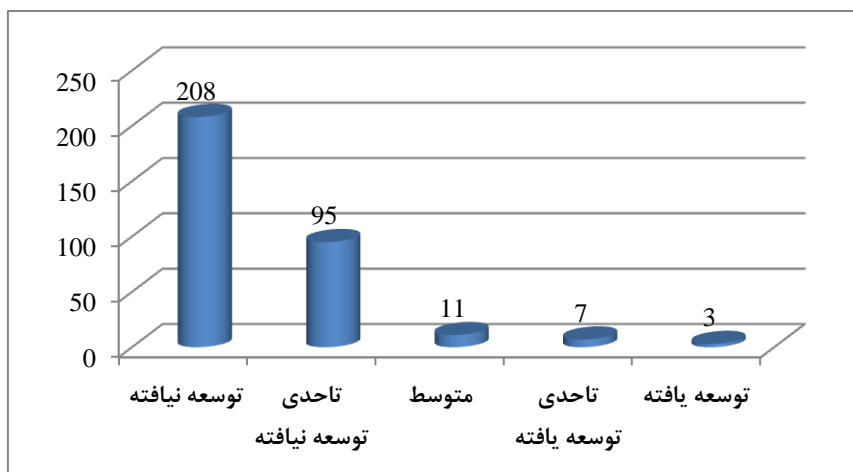
جدول ۴ - سطح بندی میزان توسعه بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان

متغیر	سطح	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی	نما
توسعه بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان	توسعه نیافته	۲۰۸	۶۴/۲	۶۴/۲	توسعه نیافته
	تأحدی توسعه نیافته	۹۵	۲۹/۳	۹۳/۵	توسعه نیافته
	متوسط	۱۱	۳/۴	۹۶/۹	توسعه نیافته
	تأحدی توسعه یافته	۷	۲/۲	۹۹/۱	توسعه نیافته
	توسعه یافته	۳	۰/۹	۱۰۰	توسعه نیافته
جمع کل		۳۲۴	۱۰۰		

توصیف و تحلیل میزان توسعه بیمه محصولات باغی (خرما و پرتقال) در جنوب استان کرمان استفاده از شاخص ناموزون موریس

با استفاده از شاخص ناموزون موریس توسعه بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان به پنج سطح طبقه بندی شدند. با توجه به جدول ۴ و شکل ۲ و شکل ۳ نمایان است که به صورت کلی سطح توسعه بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان به چه شکل میباشد.

همانطور که در شکل ۲ و شکل ۳ نمایان است بیشترین وضعیت توسعه یافتگی بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان، توسعه نیافته و پس از آن تأحدی توسعه نیافته میباشد.

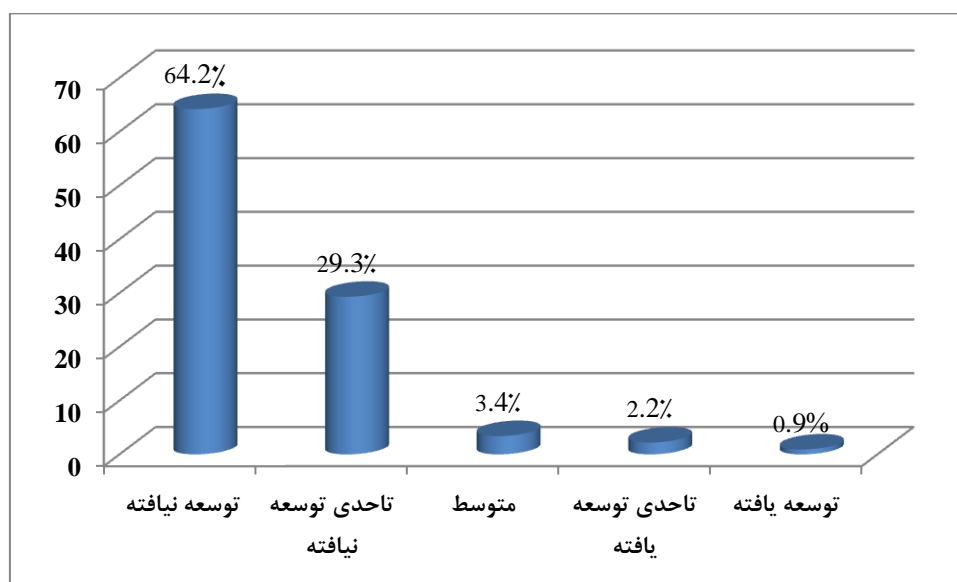
شکل ۲- سطوح توسعه یافتگی بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان

منبع: یافته‌های تحقیق

بنا به شکل ۳ حدود ۹۴ درصد از باغات جنوب استان کرمان از لحاظ بیمه محصولات باغی وضعیت تاحدی توسعه نیافته و توسعه نیافته دارند.

نتایج و بحث

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین سن کشاورزان و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح $0/01$ وجود دارد. که با نتایج تحقیقات نیک نامی و همکاران (۱۳۸۸)، نکویی و ترکمانی (۱۳۷۹)، حیاتی و حفاری (۱۳۹۳) و دربان آستانه و ایروانی (۱۳۸۶) همسو و با نتایج تحقیق محمدرضایی و همکاران (۱۳۹۰) و آنجولراس وستتیز^۱ (۲۰۰۸) ناهمسو است. این نتایج نشان‌دهنده این است که هرچه سن کشاورزان بالاتر باشد و با انجام کارهای کشاورزی با تجربه و خطرات بیشتری مواجه می‌شوند که باعث می‌شود نگرش مثبتی برای اقدام بیمه محصولات کشاورزی خود داشته باشند.

شکل ۳- درصد توسعه یافتگی بیمه محصولات باغی جنوب استان کرمان
منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین سطح تحصیلات کشاورزان و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح $0/05$ خطا وجود دارد که با تحقیقات نیک‌نامی و همکاران (۱۳۸۸)، نکویی و ترکمانی (۱۳۷۹)، محمدرضایی و همکاران (۱۳۹۰)، کرباسی (۱۳۸۰)، ایروانی و همکاران (۱۳۸۵)، کرباسی و همکاران

(۱۳۸۹)، اسمیت و باکوت^۱ (۱۹۹۶) و واندویر^۲ (۲۰۰۱) همسو بود.

این نتایج نشان دهنده این است که هرچه سطح سواد کشاورز بالاتر باشد، کشاورز از تکنولوژی بیشتر استفاده می‌کند و شرکت کردن در کلاس‌های آموزشی - ترویجی برای او آسان‌تر و راحت‌تر است که باعث می‌شود دانش و آگاهی او در زمینه اهداف و مزایای بیمه محصولات کشاورزی بیشتر شود، کارکنان بیمه و جهاد کشاورزی می‌توانند برای این گروه هدف خود از نشریات و مجلات کشاورزی با کیفیت محتوای مناسب استفاده کنند همچنین ایجاد شبکه‌های مجازی، مناسب این گروه هدف می‌باشد، و در کشاورز رغبت و گرایش مثبت برای بیمه کردن محصولات ایجاد می‌نماید.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین تعداد سال‌های سابقه کشاورزی و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. این نتیجه با تحقیقات نیک نامی و همکاران (۱۳۸۸)، ایروانی و همکاران (۱۳۸۵)، و حیاتی و حفاری (۱۳۹۳) همسو می‌باشد. این نتایج نشان‌دهنده این است که کشاورز با سابقه بیشتر کشاورزی، تجربه‌های مختلفی از بلاای طبیعی دارد لذا باعث می‌شود محصولات خود را جهت مقابله با خسارت احتمالی بیمه نماید.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین سابقه مواجهه با خطر (مورد) و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ خطا وجود دارد. این نتیجه با تحقیقات نکویی و ترکمانی (۱۳۷۹)، احسان و همکاران (۱۹۸۷) و اسمیت و باکوت^۳ (۱۹۹۶) همسو می‌باشد. این نتایج نشان‌دهنده این است که هرچه خطرات بیشتر باشد، کشاورز با مشاهده خطرات بیشتر و گوناگون گرایش و انگیزه بیشتری در خود برای بیمه کردن محصولات کشاورزی احساس می‌کند و باعث می‌شود برای حفظ و ارتقا وضعیت اقتصادی خویش بیشتر محصولات خود را بیمه نماید.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین تعداد دریافت غرامت و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ خطا وجود دارد. این نتیجه با تحقیقات کرمی و همکاران (۱۳۸۷)، احمدی (۲۰۰۷)، چیرافان (۱۹۹۴)، و ایروانی و همکاران (۱۳۸۵) همسو است. این نتایج نشان‌دهنده این است که وقتی کشاورز غرامت بیمه محصولات خود را با مقدار مناسب و به موقع دریافت می‌کند علاقه‌مند می‌شود که محصولات خود را هر سال بیمه کند.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین تعداد دفعات تماس با کارشناسان و توسعه بیمه محصولات باغی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ خطا وجود دارد. که این نشان از نقش فعالیتهای ترویجی در توسعه بیمه محصولات کشاورزی دارد. این نتیجه با تحقیقات خسروی‌پور و همکاران (۱۳۹۰)، کرباسی و همکاران

1-Smith and Baquet

2-Vandever

3-Smith and Baquet

(۱۳۸۹)، دربان آستانه و ایروانی (۱۳۸۶) و احمدی (۲۰۰۷) همسو می‌باشد.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل اجتماعی و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. عامل اجتماعی شامل: میزان مشارکت کشاورزان در خصوص بقای بیمه محصولات باغی، اطمینان به کیفیت خدمات بیمه ارائه شده به کشاورزان در خصوص بیمه و جلب نظر آنها، اعتماد به حفاظت از اطلاعات شخصی توسط کارشناسان بیمه و مروجان، اطمینان کامل به شرکت بیمه در خصوص میزان غرامت دریافتی و پرداختی، انجام تعهدات داده شده به کشاورز، میزان شرکت در جلسات در مزرعه یا مساجد در خصوص بیمه، میزان مشورت با سایر کشاورزان بود. همبستگی بین متغیرها در حد بالایی بود ($R=0/633$). این نتیجه با تحقیق خسروی پور و همکاران (۱۳۹۰) همسو می‌باشد. نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل اقتصادی و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. عامل اقتصادی شامل: میزان غرامت مشخص شده برای بیمه محصولات کشاورزی، تامین اعتبارات لازم برای جبران خسارت، تامین اعتبارات لازم برای جبران خسارت، توان مالی کشاورز، میزان حمایت دولت، میزان دریافت یارانه، میزان پس‌انداز بود. همبستگی بین متغیرها در حد بالایی بود ($R=0/674$). این نتیجه با تحقیق خسروی پور و همکاران (۱۳۹۰) همسو می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که بین عامل آموزشی - ترویجی و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. این عامل میزان بازدید از فعالیت‌های مراکز صندوق بیمه، هماهنگی بین کارکنان مرکز خدمات کشاورزی و کارکنان بیمه، میزان مهارت کشاورزان در خصوص فعالیت‌های بیمه، دفعات شرکت در کلاس‌های ترویجی - آموزشی در خصوص بیمه محصولات، میزان کیفیت و سودمندی کلاس‌های ترویجی - آموزشی در خصوص بیمه محصولات، استفاده از مجلات و نشریات ترویجی و آموزشی در خصوص بیمه محصولات، استفاده از فیلم‌های آموزشی در خصوص بیمه محصولات، میزان ارتباط کشاورز با مروجان در خصوص فعالیت‌های بیمه محصولات، میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق شرکت در کلاس‌ها و دوره‌های ترویجی و آموزشی در خصوص بیمه محصولات، میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق رهبران و مطلعین روستایی، میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق برنامه‌های تلویزیون و رادیویی، میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق موبایل و شبکه‌های مجازی، میزان اطلاع کشاورز از طرح بیمه از طریق نشریات و مجلات، میزان تماس تلفنی با مروجان کشاورزی در خصوص بیمه بود. این نتیجه با تحقیقات خسروی پور و همکاران (۱۳۹۰)، کرباسی و همکاران (۱۳۸۹)، دربان آستانه و ایروانی (۱۳۸۶) و احمدی (۲۰۰۷) همسو می‌باشد.

همچنین طبق مشاهدات انجام شده فعالیت‌های ترویجی در مناطق مورد نظر چندان چشم‌گیر نبود بنابراین با توجه به رابطه مثبت و معنی دار بین این عامل و توسعه بیمه باغات این موضوع میبایست در برنامه ریزیه‌ها مد نظر قرار گیرد به نحوی که با انجام نیازسنجی اولیه، با استفاده از تجارب رهبران روستایی و مطابق با نیاز کشاورزان و با توجه به زمان آزاد کشاورزان کلاس‌های آموزشی - ترویجی را برگزار نمایند.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل نهادی و توسعه بیمه محصولات باغی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. این عامل شامل ۷ گویه بود که عبارتند از "رضایت از غرامت پرداخت شده توسط صندوق بیمه کشاورزی"، "پرداخت نشدن غرامت"، "بازدید به موقع کارشناسان بیمه از

خسارت"، "عملکرد صندوق بیمه در بهبود کیفیت انجام تعهدات و ارائه خدمات به مشتریان"، "هماهنگی بین کارکنان مرکز خدمات کشاورزی و کارکنان بیمه"، "پوشش ندادن تمام خطرات" و "برخورد کارکنان بیمه هنگام عقد قرارداد بیمه". نتایج نشان‌دهنده‌ی این بود که مقدار غرامت و پرداخت آن نقش بسزایی در توسعه بیمه باغات دارد و اگر کشاورزان از این مورد رضایت داشته باشند واکنش مثبتی برای بیمه باغات و محصولات کشاورزی از خود نشان می‌دهند. همچنین باید در تحت پوشش قرار دادن مخاطرات جدید، تجدید نظر گردد، بعلاوه جلسات توجیهی برای کارکنان در خصوص ارتباط با کشاورزان برگزار شود. این نتیجه با تحقیقات محمدرضایی و همکاران (۱۳۹۰)، کرمی و همکاران (۱۳۸۷) و نادری و همکاران (۱۳۹۳) همسو می‌باشد.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل دانش و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. عامل دانش شامل: آگاهی از اهداف بیمه، آشنایی با سودمندی بیمه، دانش کافی در خصوص فعالیت‌های بیمه محصولات کشاورزی، آشنایی با شرایط و ضوابط تامین خسارت بیمه، آگاهی از فواید بیمه، آگاهی کشاورزان از نحوه بیمه کردن محصولات کشاورزی بود. این نتیجه با تحقیقات محمدرضایی و همکاران (۱۳۹۰)، کرمی و همکاران (۱۳۸۷)، ایروانی و همکاران (۱۳۸۵)، حیاتی و حفاری (۱۳۹۳)، نظام‌آبادی (۱۹۹۸) و چنج^۱ (۲۰۱۰) همسو می‌باشد. لذا توجه خاص به این عامل میبایست در اولویت برنامه ریزی فعالیت‌های صندوق بیمه محصولات کشاورزی قرار گیرد.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل میزان رضایت و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. عامل رضایت شامل: رضایت از خسارت تعیین شده توسط کارشناسان بیمه، رضایت از نحوه برخورد کارشناسان بیمه هنگام عقد قرارداد بیمه، رضایت از سرعت پرداخت غرامت توسط بیمه، رضایت از مقدار غرامت پرداختی، رضایت از میزان تحت پوشش قرار دادن تمام خطرات بیمه، رضایت از در دسترس بودن کارشناسان و خدمات بیمه، رضایت از پرداخت به موقع غرامت، رضایت از بازدید به موقع کارشناسان بیمه از خسارت وارد شده، رضایت از توانایی شناسایی میزان خسارت وارد شده به محصول توسط کارشناسان بیمه، رضایت از اطلاع‌رسانی کارشناسان بیمه در خصوص جلوگیری از بلایا و بیمه کردن به موقع محصولات، رضایت از هماهنگی مرکز خدمات و کارکنان بیمه، رضایت از عملکرد بیمه محصولات کشاورزی، رضایت از قوانین و مقررات بود. که این نتیجه با تحقیقات کرمی و همکاران (۱۳۸۷) و میوز و وور (۲۰۰۶) همسو می‌باشد. با توجه به نقش موثر میزان رضایت افراد در انجام فعالیت‌ها، توجه به موارد فوق می‌تواند در توسعه بیمه باغات مؤثر باشد.

نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ای پیرسون نشان داد که بین عامل نگرش و توسعه بیمه باغات رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ خطا وجود دارد. عامل نگرش شامل موارد زیر بود: بلایا طبیعی است و نمی‌توان جلوی آن را گرفت، بیمه برای کشاورزان جوان و ریسک‌پذیر پشتیبان مالی خوبی است، جبران خسارت بلایای طبیعی وظیفه دولت است، بیمه برای خرده مالکان سودی ندارد، بیمه سیستم اداری پیچیده‌ای دارد، اطلاعاتی که کارشناسان

صندوق بیمه محصولات کشاورزی در اختیار کشاورزان قرار می‌دهند کافی نیست، گرامت پرداختی به کشاورزان نسبت به حق بیمه کم است، در حال حاضر امکان برخورداری از مشاوره و اطلاع از شرایط بیمه برای کشاورزان مقدور نیست، برای بیمه کردن محصولات خود نیاز به صرف وقت و هزینه زیادی دارم، درآمد برگرفته از محصولات کشاورزی برای پرداخت حق بیمه کافی نیست، میزان و نوع محصولات کشاورزی که دارم ارزش بیمه کردن ندارند، استفاده از بیمه محصولات کشاورزی باید برای تمامی کشاورزان اجباری باشد، خسارت‌های وارد شده در فعالیت‌های کشاورزی به اندازه‌ای نیست که نیازی به بیمه داشته باشد، می‌خواهم با شرایط بیمه بیشتر آشنا شوم، استفاده از بیمه محصولات کشاورزی برای کشاورزان اطمینان بخش است، رضایت کشاورزانی که در سال‌های قبل محصولات خود را بیمه کرده‌اند، برایم در تصمیم‌گیری در مورد بیمه کردن محصولاتم اهمیت دارد، افزایش امکان دسترسی به کارگزاری‌های بیمه سبب بالا رفتن انگیزه کشاورزان برای بیمه کردن محصولات خود می‌شود، کار کشاورزی همواره با خطرهایی روبه‌روست و باید برای روبرویی با این خطرها چاره‌اندیشی کرد. این نتیجه با تحقیقات حیاتی و حفاری (۱۳۹۳)، و خلیل‌نژاد و زمانی‌پور (۱۳۸۸) همسو می‌باشد. با توجه به نقش بسیار موثر نگرش بر بیمه باغات، با تمرکز بر روی تغییر نگرش کشاورزان به بیمه محصولات و باغات، گام‌هایی موثر در جهت بهبود این امر برداشت. این تغییر نگرش از طریق نشریات و مجلات ترویجی و آموزشی، نیز امکان‌پذیر است.

به منظور بررسی اثر عامل میزان خطرپذیری کشاورز بر توسعه بیمه محصولات باغی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون نشان داد که رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری در سطح $0/01$ خطا وجود دارد (جدول ۵). عامل خطرپذیری شامل: مبتکر بودن، تمایل به کشت تک محصولی، تمایل به استفاده از روش‌های نوین کشت، تمایل به استفاده از روش‌های نوین آبیاری، تمایل به ایجاد کارآفرینی در زمینه کشاورزی، تمایل به ایجاد صنایع تبدیلی بود. این نتیجه با تحقیق نکویی و ترکمانی (۱۳۷۹) همسو و با تحقیق حیاتی و حفاری (۱۳۹۳) می‌باشد. این امر نشان دهنده آن است که کشاورزانی که خطرپذیری بیشتری دارند با موارد جدید راحت‌تر کنار می‌آیند و آنها را می‌پذیرند. در انجام فعالیت‌های ترویجی از این افراد جهت ترغیب سایر کشاورزان می‌توان بهره برد.

در این پژوهش به منظور پیش‌بینی عوامل تاثیرگذار و میزان تاثیر هر یک از عوامل بر توسعه بیمه محصولات باغی از رگرسیون چند متغیره استفاده شد. روشی که استفاده شد رگرسیون گام به گام بود. پس از بررسی همبستگی بین متغیرها با متغیر وابسته تحقیق، متغیرهایی که دارای همبستگی بودند وارد این فاز از تحقیق شدند. قابل ذکر است ۵۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله چهار عامل وارد شده به معادله (عوامل اقتصادی، دانش کشاورز در رابطه با بیمه محصولات باغی، نگرش کشاورز نسبت به بیمه محصولات باغی و میزان خطرپذیری کشاورز) تبیین شد (جدول ۶). که عامل اقتصادی با $Beta = 0/324$ بیشترین تبیین متغیر وابسته از روی متغیرهای مستقل را داراست بعد از آن به ترتیب عوامل دانش، نگرش کشاورز نسبت به بیمه محصولات باغی و میزان خطرپذیری کشاورز در رابطه با بیمه محصولات باغی، با مقادیر بتای $0/227$ ، $0/198$ و $0/185$ در رده‌های بعدی قرار گرفتند. همچنین شاخص دوربین واتسون (شاخص استقلال واریانس) $1/654$ بدست آمد که نشان از خوب بودن شاخص‌ها دارد.

جدول ۵- نتایج حاصل از همبستگی توسعه بیمه محصولات باغی با متغیرهای تحقیق نوع آزمون پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	سطح معنی داری
سن کشاورزان	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۶۲	۰/۰۰۴
سطح تحصیلات	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۱۶	۰/۰۳۷
تعداد سال‌های سابقه کشاورزی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۵۳	۰/۰۰۶
سابقه بیمه محصولات کشاورزی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۲۳	۰/۰۲۷
تعداد سال‌های عقد قرارداد بیمه	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۱۱	۰/۰۴۶
سابقه مواجهه با خطر	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۱۶	۰/۰۳۶
تعداد دفعات دریافت غرامت	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۱۰	۰/۰۴۸
تعداد دفعات تماس با کارشناسان در ماه	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۱۱	۰/۰۴۷
عامل اجتماعی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۶۳۳	۰/۰۰۰
عامل اقتصادی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۶۷۴	۰/۰۰۰
عامل آموزشی - ترویجی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۱۹۶	۰/۰۰۰
عامل نهادی	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۴۴۵	۰/۰۰۰
عامل دانش	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۶۶۶	۰/۰۰۰
میزان رضایت از فعالیتهای بیمه	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۵۴۵	۰/۰۰۰
نگرش کشاورزان نسبت به بیمه	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۴۰۷	۰/۰۰۰
میزان خطرپذیری کشاورز	توسعه بیمه محصولات باغی	۰/۵۱۳	۰/۰۰۰

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره

جدول ۶- رگرسیون گام به گام برای تبیین تاثیر متغیرهای پیش‌بین بر توسعه بیمه محصولات باغی

ردیف	متغیر	R	R ²	R ² Adjusted	B	β	T	Sig	VIF	Durbin watson
	عدد ثابت				-۳۰۷/۱۵		-۷/۴۸	۰/۰۰۰	۱/۶۵۴	
۱	اقتصادی	۰/۶۷۴	۰/۴۵۵	۰/۴۵۳	۷/۹۶	۰/۳۲۴	۵/۱۰	۰/۰۰۰	۲/۳۴۲	
۲	دانش	۰/۷۰۸	۰/۵۰۱	۰/۴۹۸	۶/۶۸	۰/۲۲۷	۳/۴۵	۰/۰۰۱	۳/۰۵۳	
۳	نگرش	۰/۷۳۲	۰/۵۲۱	۰/۵۱۷	۵/۲۳	۰/۱۹۸	۴/۴۱	۰/۰۰۰	۱/۲۳۶	
۴	خطرپذیری	۰/۷۴۰	۰/۵۴۷	۰/۵۴۱	۳/۸۳	۰/۱۸۵	۴/۲۵	۰/۰۰۱	۱/۵۲۴	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

$$Y = - 307/15 + 7/96 (X_1) + 6/68 (X_2) + 5/23 (X_3) + 3/83 (X_4) \quad (V)$$

پیشنهادات

با توجه به اینکه عامل اقتصادی عامل بسیار موثر در توسعه بیمه محصولات باغی محسوب می‌شود پیشنهاد می‌شود که در مقدار غرامت پرداختی جهت محصولات باغی تجدید نظر گردد و غرامت مشخص شده در قرارداد را به موقع به کشاورزان پرداخت نمایند، همچنین با توجه به مشاهدات میدانی شایان ذکر است که اکثر کشاورزان از وام‌های کشاورزی اطلاع نداشتند، لذا در جهت آگاهی هرچه بیشتر کشاورزان در این زمینه باید اقدام عاجل صورت گیرد و دولت نیز در این زمینه میتواند نقش پر رنگی ایفا نماید.

نتایج نشان داد که بین عامل دانش و توسعه بیمه محصولات باغی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد و با توجه به رگرسیون دومین عامل موثر بر توسعه بیمه محصولات باغی محسوب می‌شود. لذا پیشنهاد می‌شود که به کشاورزان آموزش‌های دسته جمعی و انبوهی داده شود زیرا کشاورزان از آموزش‌های انبوهی بیشتر استقبال می‌کنند و می‌توان از فیلم‌های آموزشی در این کلاس‌ها استفاده کرد، همچنین برای کشاورزان جوان‌تر که سطح سواد بالاتری دارند، نشریات و مجلات ترویجی با محتوای مناسب تهیه کرد و به طور منظم برای آن‌ها ارسال نمود.

نتایج نشان داد که نگرش سومین عامل موثر در توسعه بیمه محصولات باغی است، لذا پیشنهاد می‌شود نگرش مثبتی در کشاورزان از طریق پرداخت به موقع غرامت و مناسب بودن مقدار آن صورت گیرد.

همچنین پیشنهاد می‌شود، بستر مناسبی جهت هم‌سویی و همکاری بیشتر "صندوق بیمه محصولات کشاورزی" و "بخش ترویج و آموزش کشاورزی جهاد کشاورزی" ایجاد شود تا کشاورزان حداکثر بهره‌وری را از بیمه محصولات کشاورزی کسب نموده و از اتلاف انرژی‌ها کاسته شود. بعلاوه فعالیت‌های مناسب جهت بهبود نگرش کشاورزان و بهره‌برداران در خصوص اهمیت بیمه محصولات کشاورزی در توسعه اقتصادی و توسعه ملی صورت پذیرد.

نتایج نشان داد که عامل میزان خطرپذیری کشاورز یکی از عوامل بسیار مهم در توسعه بیمه محصولات باغی است، لذا پیشنهاد می‌شود با توجه به این که کشاورزان از یکدیگر الگو می‌گیرند، استفاده از کشاورزان پیشرو و خطرپذیر در زمینه تشویق سایر کشاورزان به بیمه محصولات باغی می‌تواند گامی موثر در این زمینه باشد.

با توجه به مشاهدات میدانی صورت گرفته و نتایج حاصل شده در خصوص نقش مثبت و معنی‌دار عامل آموزشی - ترویجی در توسعه بیمه محصولات باغی، شایان ذکر است که مناطق مورد نظر در زمینه برگزاری کلاس‌های آموزشی - ترویجی از پتانسیل بالایی برخوردار بوده و از تشکیل اینگونه کلاس‌ها استقبال می‌کنند. لذا پیشنهاد می‌شود در کلیات و جزئیات این برنامه‌ها بازنگری شود و تا حد امکان برنامه‌ها از لحاظ محتوایی، مکان و زمان، مناسب جامعه هدف طراحی و اجرا شوند و به این نکته باید توجه داشته باشیم که جهت برگزاری دوره‌های آموزشی و ترویجی از هر منطقه میبایست نیازسنجی صورت گیرد و یک برنامه آموزشی - ترویجی را نمی‌توان به تمام مناطق تعمیم داد، به دلیل اینکه شرایط یک منطقه با منطقه دیگر متفاوت است.

منابع

- احمدآبادی، م. ۱۳۸۷. بررسی عوامل موثر بر پذیرش بیمه گندم کاران شهرستان خدابنده. مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۶۳: ۵۱-۷۰.
- ایروانی، ه.، واحدی، م.، کلانتری، خ. و موحد محدی، ح. ۱۳۸۵. عوامل موثر بر پذیرش بیمه گندم در شهرستان تفرش. علوم کشاورزی ایران، ۲ - ۳۷(۱): ۱۳۷ - ۱۴۴.
- حیاتی، د. و حفاری، ف. ۱۳۹۳. سازه‌های موثر بر تمایل بیمه‌ی محصول انار: مورد مطالعه انارکاران شهرستان نطنز. نشریه راهبردهای توسعه روستایی، ۱: ۱۱۹-۱۰۳.

خسروی پور، ب.، عمانی، ا.، فروشانی، ن. و ایسپره، ع. ۱۳۹۰. متغیرهای تأثیرگذار بر پذیرش بیمه محصول گندم در میان گندم‌کاران شهرستان دزفول. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۴(۴): ۱۲۷-۱۴۶.

خلیل نژاد، ب. و زمانی پور، ا. ۱۳۸۸. بررسی سازه‌های اجتماعی و اقتصادی موثر بر نگرش کشاورزان پیرامون بیمه محصولات کشاورزی در استان خراسان جنوبی. فصلنامه پژوهشی صندوق بیمه کشاورزی، ۶(۲۱): ۷۳-۸۸.

دربان آستانه، ع. ر. و ایروانی، ه. ۱۳۸۶. عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصول گندم؛ مطالعه موردی گندم‌کاران استان تهران. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۰(۲): ۱۱۰-۱۳۸.

شعبانعلی‌فمی، ح. و کرانی، ز. ۱۳۹۲. بیمه محصولات کشاورزی. انتشارات تهران، ۳۰۲ص.

صندوق بیمه محصولات کشاورزی ۱۳۹۵. قابل دستیابی در: <http://www.sbikiran.ir>. آخرین دسترسی: ۵ بهمن ۱۳۹۵.

کرباسی، ع. ۱۳۸۰. بررسی نگرش کشاورزان و عوامل موثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی، مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، تهران. بانک کشاورزی ایران.

کرباسی، ع.، سامان ضیائی، س. و عبدشاهی، ع. ۱۳۸۹. تعیین عوامل موثر بر تقاضای بیمه‌گندم: مقایسه رویکردهای اقتصادسنجی کلاسیک و بیز. اقتصاد کشاورزی، ۴(۲): ۱۴۹-۱۶۳.

کرمی، ع.، زمانی، غ. ح. و کشاورز، م. ۱۳۸۷. تعیین کننده‌های ادامه بیمه محصولات کشاورزی. اقتصاد کشاورزی و توسعه. سال ۱۶(۶۲): ۵۳-۸۲.

محمدرضایی، ر.، مهجوری، ک.، کاوسی کلاشمی، م. و عطایی سلوط، ک. ۱۳۹۰. تعیین عوامل موثر بر بر تقاضای بیمه‌ی باغداران محصولات باغی در شهرستان بابل. مجله اقتصاد تحقیقات کشاورزی، ۳(۴): ۸۱-۶۷.

نادری مهدی، ک.، یعقوبی، ا.، سعدی، ح. و زلیخایی، ل. ۱۳۹۳. بررسی عوامل موثر بر توسعه بیمه‌گندم در شهرستان همدان، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۳(۳): ۴۳۷-۴۲۵.

نکویی، ع. و ترکمانی، ج. ۱۳۷۹. عوامل موثر بر تقاضای بیمه محصولات زراعی استان فارس. مطالعه موردی گندم. خلاصه مقالات سوین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، ۲۹ بهمن تا ۱ اسفند ۱۳۷۹، جلد دوم. مشهد. دانشگاه فردوسی.

نیک‌نامی، م.، حاتمی، ف. و لشکرآرا، ف. ۱۳۸۸. اثرات بیمه محصولات کشاورزی بر وضعیت اقتصادی گندم‌کاران خسارت دیده شهر قم. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۲(۳): ۱۰۷-۱۱۸.

Ahmadi, L. 2007. Factors in the development and adoption of livestock insurance beneficiaries' style of Qazvin (case study: city Buin Zahra). Master's thesis, Islamic Azad

University, Science and Research Branch of Tehran.

Ahsan, S. M., Ali, A., and Kurian, J. N. 1987. Toward a theory of agricultural insurance. *American Journal of Agricultural Economics*, 69: 520-529.

Allahyari, M. S. 2010. Social sustainability assessment of Fishery Cooperatives in Guilan Province, Iran. *Journal of fisheries and Aquatic Science*, 5(3): 216-222.

Cheng, S. H. 2010. An analysis on the constraints of agricultural insurance development in Jilin Province. *Journal of Changchun University*.

Chearaphan, W. 1994. Guidelines for Implementation of Crops Insurance Scheme in Thailand. Policy and Planning Department, Available at Web site :www.baac, Visited: 5 September 2007.

Enjolras, G. and Sentis, P. 2008. The Main Determination Of Insurance purchase an Empirical Study on Crop Insurance Policy in France. Paper Prepared for Presentation at the 12 th EAAE Congress 'People, Food and Environments: Global Trends and European Strategies', Gent (Belgium), 26-29.

Goodwin, B. K. 1993. An empirical analysis of the demand for multiple peril crop insurance. *American Journal of Agricultural Economics*, 75: 425-434.

Hag, A., Hartman, E. and Myers, A. 2003. Agriculture and Green Insurance. Research Report.

Muze, M. and Vever, M. 2006. Measuring Customer Satisfaction in the State Social Insurance Agency. 4th Quality Conference for Public administrations in the EU.

Nezam Abadi, M. 1998. Review and determine the factors that influence the development of agricultural insurance. Master's thesis, Department of Management, Tehran University. (In Farsi).

Najafabadi, M., Hosseini, J., Mirdamadi, M. and Moghadasi, R. 2009. An ICT based training system: A case study for Agricultural insurance brokers in IRAN. *International Journal of Education and Development Using Information and Communication Technology*, 5(3): 152-159.

Rastgoo, H. 2003. A Study of affective Factors in developing of strategic agricultural Commodities insurance in Khodabandeh. Dissertation in MSc Department of Agriculture Extension and Education, Tehran University.

Smith, V. and Baquet, A.E. 1996. The demand for multiple peril crop insurance: Evidence from Montana wheat farms. *American Journal of Agricultural Economics*, 78: 189-201.

Vandever, M. L. 2001. Demand for area crop insurance among litchi producers in Northern Vietnam Economic Research Service, US Department of Agriculture 1800 M Street NW, Room S5013, Washington, DC 200036, USA.

Yang, X. H. and Wei, X. Y. 2010. Fiscal Incentive to Policy Agricultural Insurance Development in China. *Journal of Changchun University*, 3.

Analysis of factors affecting the development of horticulture products insurance in the south Kerman province

Somayeh Amrikochomi¹, Shahla CHoobchian^{2*} and Hasan Sadighi³

Submitted: 31 October, 2016

Accepted: 7 November, 2017

Abstract

Agriculture and its related activities have characteristics that make them vulnerable to multiple and unpredictable risks and damages that could cause extensive problems. Risk management is of great importance and a risk management tool in agriculture is agricultural product insurance. Insurance is the best mechanism to solve the many problems of farmers. The aim of this study is "Analysis of factors affecting the development of horticulture products insurance (palm and orange) in the south Kerman province". Data were collected by questionnaire and the statistical population included 2022 of gardeners of south Kerman (Jiroft city and Kahnooj). The sample size was 324 people and the convenience sampling technique was used to select samples for the research. The questionnaire's reliability through Cronbach's alpha was obtained. Linear regression analysis showed that among the studied variables, four factors including economic factor, knowledge, attitude towards horticulture products insurance and the risk taking of the farmers, had the greatest impact on the horticulture products insurance, totally 54 percent of the dependent variable was explained. Given that, economic factor is known as the most important factor in the development of horticultural crops insurance. It is suggested that the amount of compensation to horticultural products be revised and specified compensation in the contract be paid on time to the farmers. Also, according to field observations, it should be mentioned that most of the farmers were unaware of agricultural loans. Therefore, in order to further increase the awareness of farmers in this area, immediate actions should be taken and governments can play a significant role in this respect.

Keywords: insurance, horticultural crops, farmers, damage, natural disasters

1 - MSc student Agricultural Development Department of Agricultural Extension and Education College of Agriculture Tarbiat Modares University Tehran, Iran.

2 - Assistant Professor of Agricultural Development Department of Agricultural Extension and Education College of Agriculture Tarbiat Modares University Tehran, Iran.

3 - Assosiat Professor of Agricultural Development Department of Agricultural Extension and Education College of Agriculture Tarbiat Modares University Tehran, Iran.

(*-Corresponding author Email: shchoobchian@modares.ac.ir)

DOI: 10.22048/rdsj.2018.63147.1587